

متن پیاده سازی شده جلسه بیست و هشتم سال سوم درس خارج اصول مباحث قطع و ظن - 2 آذر 1387

بسم الله الرحمن الرحيم

مستحضری که در جلسات قبل با کلمات قدما، در مورد حجیت یا عدم حجیت خبر واحد آشنا شدید.

الآن به سراغ کلمات متاخرین خواهیم رفت و به دنبال همان 12 یا 13 محور که مطرح کردیم هستیم.

گزارش از متون اصولی قرون اخیر در ارتباط با کارایی یا عدم کارایی خبر واحد

اولین کاری که باید انجام شود تحریر محل نزاع است؛ اینکه در خبر واحد محل نزاع چیست؟

1: آیا تمامی اخبارِ آحاد محل نزاع است یا کتب اربعه داخل در محل نزاع نیست؟

2: آیا اخبار ثقه محل نزاع است یا موثق به محل نزاع است و یا هر دو؟

مرحوم شیخ انصاری

مرحوم شیخ انصاری در رسائل می فرماید: اعلم ان اصل وجوب العمل بالخبر المدونه فی الکتب المعروفة (قدر متیقن کتب اربعه است) مما اجمع علیه فی هذه الاعصار (گویا می فرماید با اعصار گذشته کاری نداریم) بل لا یبعد کونه ضروری المذهب

...

نکته: بارها گفته ایم که ضروری مذهب از اجماع بالاتر است و ضروری مذهب آشکارا معلوم است اما برخی مواقع مساله ای

اجماعی است اما به اندازه ضروری مذب آشکار نیست؛ به عبارت دیگر ضروری اجماع آشکار است و به اندک تاملی فهمیده

می شود.

ایشان در ادامه می فرماید: برخی گفته اند که اخبار کتب اربعه، قطعی الصدور است؛ اگر هم بگوییم قطعی الصدور نیست اما باید به آنها عمل شود؛ حال سوال این است که آیا از باب انسداد به این عمل می شود یا از باب ظن خاص؟

اگر این دو اختلاف کنار گذاشته شود اصل عمل به اخبار کتب اربعه اختلافی نیست. مرحوم شیخ وقتی چندین خط جلوتر می

آید می فرماید: اینکه گفتیم عمل به اخبار کتب معروفه اجماعی است اصل عمل مرادمان است و الا شرایط باز هم اختلافی است

مثلاً یکی گفته خبر ثقه مراد است و دیگری می گوید خبر موثق و...

مرحوم آقای خویی

در جایی که برخی گفته اند خبر واحد حجت نیست مرحوم آقای خویی می فرماید: لعل المراد من خبر الواحد فی کلام من یدعی

الاجماع علی عدم حجیته هو الخبر الضعیف غیر الموثق ... شاید آنهایی که می گویند خبر واحد حجت نیست و اجماع هم نقل

می کنند مراد خبر ضعیف باشد نه خبر موثق ...

بعد ایشان از استادش نائینی کلامی را نقل می کند؛ نائینی می فرماید خبر واحد دو اصطلاح دارد.

1: خبر غیر قطعی

2: مراد از خبر واحد، خبر واحد ضعیف است.

مرحوم خویی از این اصطلاح خوشحال است و می فرماید: چه بسا اختلافی کبروی بین موافقان و مخالفان خبر واحد نباشد. به

این بیان که موافقان مرادشان خبر موثق است و مخالفان مرادشان خبر ضعیف است.

طبق کلام آقای خویی اصلاً نزاعی وجود ندارد.

استاد علیدوست: اینکه بگوییم عمل به اخبار در کتب معروفه ضروری مذهب است و فقط اختلاف در شرایط است این ادعا

اشکال دارد؛ ما دیده ایم بسیاری از بزرگان روایات در کافی یا تهذیب را اگر با شرایط حجیت در نزد خودشان تطابق نداشته

باشد کنار می گذارند.

مرحوم عراقی و مرحوم نائینی اگر می گفتند عمل به روایات کتب معروفه لازم است این اشکالی نداشت اما نسبت دادن این ادعا به اجماع جای اشکال دارد.

مرحوم شیخ انصاری در ابتدا بحث خبر واحد در کتاب رسائل می فرماید : اصل عمل به این اخبار این عبارت اصل ، بار معنایی دارد ؛ مرحوم شیخ می خواهد بفرماید اصل اینکه باید به اخبار کتب معروفه در این اعصار عمل کرد شکی نیست اما در شرایط و جزئیات اختلاف وجود دارد.

استاد علیدوست: به کلام شیخ انصاری اشکالی وارد نیست چرا که ما هم معتقدیم به اخبار مدونه در کتب معروفه در اعصار متاخر علما عمل می کنند.

تحریر نزاع به وجه دوم

آیا توجیه مرحوم آقای خویی با توجه به کلماتی که ما از ابن ادریس و شیخ طوسی و... نقل کرده ایم درست است یا نه؟ با توجه به توضیحاتی که ما داده ایم معلوم می شود که کلام آقای خویی صحیح نیست.

مخالفین حجیت خبر واحد می گفتند خبر واحد چون یقین نمی آورد حجیت نیست موافقین حجیت خبر واحد مثل شیخ طوسی هم می گویند درست است که خبر واحد یقین نمی آورد اما ما دلیل بر حجیت خبر واحد داریم و آن دلیل اجماع است.

استاد علیدوست: فکر می کنم مرحوم خویی نمی خواسته بگوید اصل نزاع در خبر واحد لفظی است بلکه می خواهد بفرماید: آن های که گفته اند اجماع داریم خبر واحد حجت نیست می خواهند بگویند خبر واحد مطلقا و لو ضعیف را هم شاملش شود حجت نیست و موافق حجیت خبر واحد هم ممکن است بگوید مراد از اجماع موافق هم این است که بگوید خبر ثقه یا موثوق مورد اجماع است.

و الحمد لله رب العالمین